

Dr. sc. Snježana Bagić*

STANDARDI UČINKOVITE ISTRAGE / KAZNENOG POSTUPKA USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE

Postupovna obveza provođenja učinkovite istrage postala je načelo koje se ne odnosi samo na postupovni stadij nego i na cjelokupan kazneni postupak. Ustavni sud Republike Hrvatske preuzeo je aktivnu ulogu u pronalaženju odgovarajućeg pravnog sredstva koje na nacionalnoj razini omogućava, i prije nego što je iscrpljen dopušteni pravni put, (djelotvorno) razmatranje prigovora zbog neprovođenja istrage kaznenih djela vezanih uz pravo na život iz članka 21. stavka 1. Ustava (članka 2. stavka 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava) i zabranu zlostavljanja (mučenja) iz članka 23. stavka 1. Ustava (članka 3. Konvencije). U radu se daje pregled ustavnosudske prakse u definiranju standarda u odnosu na ta pitanja.

Ključne riječi: Europski sud za ljudska prava, ustavna tužba, djelotvorna istraga, djelotvorno pravno sredstvo, pravo na život, zlostavljanje/mučenje

1. UVOD

Ustavna tužba trebala bi predstavljati djelotvorno sredstvo za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Međutim Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Ustavni zakon)¹ propisana su određena ograničenja za njezino podnošenje - postojanje pojedinačnog akta tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima i prethodna iscrpljenost dopuštenog pravnog puta.²

* Dr. sc. Snježana Bagić, zamjenica predsjednika, Ustavni sud Republike Hrvatske

¹ Narodne novine, broj 99/99, 29/02 i 49/02 - pročišćeni tekst.

² Članak 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske glasi:

“(1) Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo). (2) Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi

Obveze koje za Republiku Hrvatsku proizlaze iz članka 13. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Konvencija),³ kao i članaka 2. i 3. Konvencije, koji u sadržajnom smislu odgovaraju članku 21. stavku 1. i članku 23. stavku 1. Ustava,⁴ “natjerale” su Ustavni sud da na nacionalnoj razini preuzme aktivnu ulogu u pronalaženju odgovarajućeg pravnog sredstva koje bi štitilo pravo osoba (žrtava) na djelotvornu i učinkovitu istragu povreda tih prava neovisno o pretpostavkama koje, prema Ustavnom zakonu, moraju biti ispunjene za podnošenje ustavne tužbe. Čini se da je Ustavni sud na to bio potaknut (i) učestalim presudama Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP) protiv Hrvatske u kojima je utvrđivana povreda članka 2., odnosno članka 3. Konvencije.⁵

Članci 2. i 3. Konvencije dio su kataloga konvencijskih prava, koja imaju svoj materijalni i postupovni aspekt, uz koji se vežu određene pozitivne obveze država stranaka.⁶ Za razliku od negativne obveze, koja zahtijeva od države da se suzdrži od miješanja, ESLJP kod pozitivne obveze traži aktivnu ulogu države u zaštiti konvencijskih prava, kao što je provođenje učinkovite istrage u slučaju teških kaznenih djela (ubojstva, mučenja, fizičkog zlostavljanja, otmice).⁷

ESLJP u presudi *Branko Tomašić i dr. protiv Hrvatske*,⁸ u skladu sa svojom ustaljenom praksom, podsjetio je na sadržaj postupovnog aspekta članka 2. Konvencije:

pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen. (3) U stvarima u kojima je dopušten upravni spor, odnosno revizija u parničnom ili izvanparničnom postupku, pravni put je iscrpljen nakon što je odlučeno i o tim pravnim sredstvima.” - o tome više u: D. Krapac /suradnica Sanja Trgovac/, Postupak pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske, Narodne novine, Zagreb, 2014.

³ Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 18/97, 6/99 - pročišćeni tekst, 8/99 - ispravak, 14/02 i 1/06.

⁴ Članak 21. stavak 1. Ustava glasi:

“Svako ljudsko biće ima pravo na život.”

Članak 23. stavak 1. Ustava glasi:

“Nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvu obliku zlostavljanja ili, bez svoje privole, liječničkim ili znanstvenim pokusima.”

⁵ Presuda *Bajić protiv Hrvatske* od 13. studenoga 2012., zahtjev br. 41108/10; presuda *Kudra protiv Hrvatske* od 18. prosinca 2012., zahtjev br. 13904/07; presuda *Jelić protiv Hrvatske* od 12. lipnja 2014., zahtjev br. 57856/11; presuda *Starčević protiv Hrvatske* od 13. studenoga 2014., zahtjev br. 80909/12. - povreda članka 2. Konvencije u postupovnom aspektu.

Presuda *Đorđević protiv Hrvatske* od 24. srpnja 2012., zahtjev br. 41526/10 - povreda članka 3. Konvencije u postupovnom aspektu

⁶ Više u: J. Omejec, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava, strasbourgški *acquis*, Novi informator, Zagreb, 2013, str. 860.

⁷ Više u: Z. Đurđević, Profili Hrvatskog kaznenog zakonodavstva, Pravo na učinkovitu istragu u kaznenim predmetima: Analiza Hrvatske prakse i prava, str. 106.

⁸ Presuda *Branko Tomašić i dr. protiv Hrvatske* od 15. siječnja 2009., zahtjev br. 46598/06.

“62. Sud ponavlja da obveza zaštite života na temelju članka 2. Konvencije nalaže postojanje nekog oblika djelotvorne službene istrage kad je smrt pojedinca bila posljedica upotrebe sile, bilo od državnih službenika ili privatnih osoba ... Osnovna svrha takve istrage jest osigurati djelotvornu provedbu domaćih zakona kojima se štiti pravo na život ... Vlasti moraju poduzeti razumne mjere koje su im na raspolaganju kako bi osigurale dokaze koji se odnose na incident. Bilo kakav propust u istrazi koji dovodi u pitanje mogućnost utvrđivanja uzroka smrti ili identificiranje osobe ili osoba koje su odgovorne dovest će do rizika povrede tih standarda. Za koji god se način postupanja odlučuje, vlasti moraju djelovati na vlastitu inicijativu čim saznaju za tu stvar ...”

U odnosu na postupovni aspekt članka 3. Konvencije najznačajnija pozitivna obveza država stranaka jest provođenje djelotvorne službene istrage (*effective official investigation*) u slučajevima zlostavljanja u skladu s mjerilima koja je utvrdio ESLJP. S postupovnog aspekta najčešća povreda članka 3. Konvencije vezana je uz propust provođenja djelotvorne službene istrage u slučaju prijave ili saznanja o zlostavljanju.⁹

ESLJP je u presudi *Đurđević protiv Hrvatske*¹⁰ utvrdio obvezu države na provođenje djelotvorne službene istrage čim pojedinac iznese vjerodostojnu tvrdnju da je pretrpio ozbiljno zlostavljanje od državnih vlasti.

Ustavni sud na sjednici održanoj 23. prosinca 2014., na temelju članka 127. stavka 3. Ustava,¹¹ donio je Poslovničku odluku o dopuni Poslovnika Ustavnog suda Republike Hrvatske¹² kojom je uvedena nova ustavnosudska oznaka predmeta, signatura U-IIIBi, koja se odnosi na: “postupak u povodu ustavne tužbe i prije no što je iscrpljen pravni put zbog neprovođenja istrage (nedjelotvorna istraga) kaznenih djela vezanih uz članak 2. (pravo na život) i članak 3. (zabrana mučenja) Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.”

Na stručnom sastanku održanom u siječnju 2016. godine Ustavni je sud proširio definiciju signature U-IIIBi i na ustavne tužbe koje se odnose na neprovođenje odluke suca izvršenja, a kojom se utvrđuje da je podnositelj smješten u neodgovarajućim uvjetima zatvora/kaznionice (članak 74. Zakona o izvršavanju kazne zatvora).¹³ Potom je na stručnom sastanku u veljači 2016. godine Ustavni sud njome obuhvatio i ustavne tužbe koje sadrže prigovore ve-

⁹ O obvezi provođenja djelotvorne istrage vidi, Omejec, 2013, str. 928.

¹⁰ Presuda *Đurđević protiv Hrvatske* od 19. srpnja 2011., zahtjev br. 52442/09.

¹¹ Članak 127. stavak 3. Ustava glasi:

“Unutarnje ustrojstvo Ustavnog suda Republike Hrvatske uređuje se njegovim poslovnikom.”

¹² Poslovnička odluka o dopuni Poslovnika Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 2/15.

¹³ Narodne novine, broj 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13.

zane uz članke 2. i 3. Konvencije u materijalnom aspektu. Također je proširen i zaključak iz siječnja 2016. godine prema kojem ustavne tužbe koje se odnose na ostale prigovore vezane uz “uvjete u zatvoru” dobivaju signaturu U-IIIBi.

2. ODLUKE USTAVNOG SUDA DONESENE U PREDMETIMA SIGNATURE U-IIIBI

Od prosinca 2015. godine, kada je donesena prva odluka u predmetu signature U-IIIBi, do rujna 2019. godine Ustavni je sud u predmetima navedene signature donio jedanaest meritornih odluka. Od toga se deset odluka odnosi na neučinkovitost kaznenog postupka, odnosno na navodne povrede postupovnog aspekta članka 21. stavka 1. Ustava (članka 2. stavka 1. Konvencije), a dvije odluke odnose se na neučinkovitost istrage navoda o zlostavljanju, odnosno na navodne povrede članka 23. stavka 1. Ustava (članka 3. Konvencije). Pri tome su u jednoj odluci razmotrene navodne povrede oba članka Ustava, odnosno Konvencije.¹⁴ U nastavku se daje prikaz stajališta Ustavnog suda iz većine tih odluka.¹⁵

2.1. Ustavne tužbe zbog (navodne) povrede postupovnog aspekta članka 21. stavka 1. Ustava (članka 2. stavka 1. Konvencije)

Prva odluka (i rješenje) Ustavnog suda¹⁶ donesena u predmetu nove signature (U-IIIBi) odnosila se na utvrđivanje eventualne povrede postupovnog aspekta prava na život, zajamčenog člankom 21. stavkom 1. Ustava i člankom 2. stavkom 1. Konvencije.¹⁷ U svim kasnijim odlukama Ustavni je sud, polazeći od prigovora podnositelja vezanih uz povredu članka 21. stavka 1. Ustava, odnosno članka 2. Konvencije, te prigovore razmatrao (samo) u njihovu postu-

¹⁴ Odluka broj U-IIIBi-1385/2018 od 18. prosinca 2018. Vidi bilj. 25. i 38.

¹⁵ Na povredu članka 21. stavka 1. Ustava i članka 2. Konvencije odnose se odluke Ustavnog suda pod brojevima U-IIIBi-7367/2014 od 15. prosinca 2015.; U-IIIBi-2698/2016 od 14. prosinca 2016.; U-IIIBi-4690/2015 od 11. siječnja 2017.; U-IIIBi-3699/2015 od 30. ožujka 2017.; U-IIIBi-2615/2017 od 13. rujna 2017.; U-IIIBi-886/2018 od 10. srpnja 2018.; U-IIIBi-1385/2018 od 18. prosinca 2018.; U-IIIBi-1066/2015 od 3. travnja 2019.; U-IIIBi-863/2019 od 9. srpnja 2019. Na povredu članka 23. stavka 1. Ustava i članka 3. Konvencije odnose se odluke pod brojevima U-IIIBi-2349/2013 od 10. siječnja 2018. i U-IIIBi-1385/2018 od 18. prosinca 2018., sve objavljene na internetskoj stranici Ustavnog suda (www.usud.hr).

¹⁶ Odluka i rješenje broj U-IIIBi-7367/2014 od 15. prosinca 2015.

¹⁷ Članak 2. stavak 1. Konvencije glasi:

“1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života ...”

po povnom aspektu.¹⁸ U svima njima Ustavni se sud pozvao na ista načelna stajališta ESLJP-a (koja je prihvatio kao svoja) kako u odnosu na obvezu država stranaka Konvencije da u nacionalnom sustavu osiguraju djelotvoran pravni lijek (članak 13. Konvencije)¹⁹ tako i u odnosu na doseg i značaj prava na život iz članka 2. stavka 1. Konvencije. U svim su tim predmetima ustavne tužbe odbijene.

U svojoj ocjeni Ustavni je sud podsjetio da se, prema praksi ESLJP-a, obveze države u zaštiti prava na život mogu svrstati u tri skupine: negativna, suzdržavanje od nezakonitog oduzimanja života; pozitivna, donošenje djelotvornih normativnih i provedbenih mjera za sprječavanje gubitaka života kad se oni mogu izbjeći; postupovna, istraživanje sumnjivih smrtnih slučajeva.

Također se pozvao na stajališta koja je ESLJP u odnosu na članak 2. (pravo na život) u vezi s člankom 13. Konvencije zauzeo u brojnim presudama, uključujući i presudu *Jelić protiv Hrvatske*.²⁰ U toj je presudi ESLJP podsjetio na ustaljena stajališta u odnosu na članak 2. Konvencije, to jest da se taj članak smatra jednom od temeljnih odredaba od najveće važnosti u Konvenciji, budući da sadrži jednu od osnovnih vrijednosti demokratskih društava koja čine Vijeće Europe. Stoga cilj i svrha Konvencije kao instrumenta za zaštitu pojedinaca zahtijevaju da se članak 2. tumači i primjenjuje na način da njegova jamstva u praksi budu provediva i djelotvorna. Članak 2. nameće obvezu državi da osigura pravo na život donošenjem djelotvornih odredaba kaznenog prava. Pridržavanje postupovnih obveza države iz članka 2. traži od domaćeg pravnog sustava da dokaže svoju sposobnost provedbe kaznenog prava protiv onih koji su drugome nezakonito oduzeli život. Polazeći od navedenog, obveza zaštite prava na život iz članka 2. Konvencije, zajedno s općom obvezom države iz članka 1. Konvencije da “osigura svakoj osobi pod (svojom) jurisdikcijom prava i slobode određene Konvencijom”, također podrazumijeva da treba postojati neki oblik djelotvorne službene istrage kada su pojedinci ubijeni korištenjem sile. U tom smislu istraga mora biti temeljita, neovisna i djelotvorna. Mjerodavni dio te presude glasi:

¹⁸ Odluke pod brojevima U-III Bi-2698/2016 od 14. prosinca 2016.; U-III Bi-4690/2015 od 11. siječnja 2017.; U-III Bi-3699/2015 od 30. ožujka 2017.; U-III Bi-2615/2017 od 13. rujna 2017.; U-III Bi-1385/2018 od 18. prosinca 2018.; U-III Bi-1066/2015 od 3. travnja 2019.; U-III Bi-863/2019 od 9. srpnja 2019.

¹⁹ Članak 13. Konvencije glasi:

“Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kada su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.”

²⁰ Presuda *Jelić protiv Hrvatske* od 12. lipnja 2014., zahtjev br. 57856/11.

“... Bitna svrha takve istrage jest osigurati djelotvornu primjenu domaćih zakona kojima je zaštićeno pravo na život i, u predmetima koji se tiču državnih službenika ili tijela, osigurati njihovu odgovornost za smrti do kojih dođe pod njihovom odgovornošću. Takva istraga mora biti temeljita, neovisna, dostupna obitelji žrtve, provedena uz razumnu ažurnost i brzinu, djelotvorna u smislu da može dovesti do utvrđivanja je li sila koja je korištena u tim slučajevima u danim okolnostima bila opravdana ili ne ili je na drugi način bila nezakonita i treba omogućiti dovoljan element javnog nadzora nad istragom ili njezinim rezultatima ...”

Sažeto, ESLJP je istaknuo da postupak u cijelosti, uključujući suđenje, mora zadovoljavati zahtjeve pozitivne obveze države stranke na zaštitu života. Naime, iako ne postoji apsolutna obveza da svi kazneni progoni završe osudom ili određenom kaznom, nacionalni sudovi ni u kojem slučaju ne bi smjeli dozvoliti da kaznena djela koja se odnose na nasilne smrti prođu nekažnjeno.

Budući da je izrijekom prihvatio navedeno stajalište, može se reći da je riječ o načelnim stajalištima (standardima) Ustavnog suda u ispitivanju eventualnih povreda članka 21. stavka 1. Ustava, odnosno članka 2. stavka 1. Konvencije.

U nastavku se stoga daje prikaz razloga kojima se Ustavni sud rukovodio kada je, polazeći od navoda ustavne tužbe i primjenjujući naprijed navedene standarde, odlučivao o ustavnoj tužbi podnositelja (odbio je). U svim tim predmetima Ustavni je sud o (ne)osnovanosti ustavne tužbe podnositelja odlučivao s aspekta povrede članka 21. stavka 1. Ustava, odnosno članka 2. stavka 1. Konvencije u njihovu postupovnom aspektu. Odluke su prikazane prema kronološkom redoslijedu njihova donošenja.

➤ **Odluka i rješenje U-IIIBi-7367/2014 od 15. prosinca 2015.**

Ustavni je sud u ovom predmetu prvi put razmotrio ustavnu tužbu s postupovnog aspekta prava na život zajamčenog člankom 21. stavkom 1. Ustava i člankom 2. stavkom 1. Konvencije.

Riječ je bila o prigovoru podnositeljice zbog neučinkovitosti istrage ratnog zločina. Podnositeljica je ustavnu tužbu podnijela prigovarajući da Županijsko državno odvjetništvo u Puli-Pola (u daljnjem tekstu: ŽDO Pula) nije provelo djelotvornu istragu nestanka njezina brata. Upozorila je i na nedjelotvornost istrage u povodu prijave nestanka njezina brata. U ovom predmetu Ustavni je sud prvi put meritorno odlučio o ustavnoj tužbi podnesenoj zbog neučinkovite istrage primjenjujući novo pravno sredstvo za ispitivanje “konvencijskih prigovora”. U svojoj ocjeni pošao je od članka 13. Konvencije, koji na nacionalnoj razini jamči raspoloživost pravnog sredstva, dok je izrijekom prihvatio stajališta ESLJP-a o učinkovitosti istrage, pozivajući se pritom na presudu *Jelić protiv Hrvatske*. Polazeći od tih stajališta, kao i mjerodavnih zakonskih odredaba (članci 204. stavak 1., 205. stavak 1., 206.a, 206.b, 206.f i 341. stavak 1.

Zakona o kaznenom postupku),²¹ Ustavni sud utvrdio je da je ŽDO Pula, nakon što je zaprimio podnositeljčinu kaznenu prijavu, poduzeo niz izvidnih radnji, o čemu je obavijestio podnositeljicu, a da su izvidi i dalje u tijeku. To je bilo dostatno za ocjenu Ustavnog suda da se do dana donošenja odluke o ustavnoj tužbi ne može govoriti o nedjelotvornoj istrazi smrti podnositeljčina brata u smislu članka 21. stavka 1. Ustava i članka 2. stavka 1. Konvencije u postupovnom aspektu. Također je ocijenio da se ne može govoriti o tome da podnositeljica nije imala na raspolaganju djelotvorna pravna sredstva za zaštitu od nedjelotvorne istrage smrti njezina brata u smislu članka 13. Konvencije budući da je podnijela ustavnu tužbu koja je bila predmet ustavnosudskog postupka.

U odnosu na podnositeljčin prigovor na nedjelotvornu istragu u povodu prijave nestanka njezina brata utvrđeno je da se njemu izgubio trag na teritoriju Bosne i Hercegovine, a ne Republike Hrvatske. To je i utvrđeno rješenjem Općinskog suda u Derventi od 16. studenoga 2001., kojim je podnositeljčin brat proglašen mrtvim, a kao mjesto smrti navode se Grude, Bosna i Hercegovina. Stoga je Ustavni sud, pozivom na članak 72. Ustavnog zakona, u odnosu na te prigovore odbacio ustavnu tužbu zbog nenadležnosti.

➤ **Odluka U-IIIBi-2698/2016 od 14. prosinca 2016.**

U konkretnom slučaju također je bila riječ o prigovoru nedjelotvorne istrage ratnih zločina. Podnositeljica je podnijela ustavnu tužbu zbog nepoduzimanja odgovarajućih radnji nadležnih tijela u istrazi ubojstva njezina supruga tijekom 1991. godine u Vukovaru.²²

Kao i u prethodno navedenom predmetu broj U-IIIBi-7367/2014, Ustavni je sud podnositeljčinu ustavnu tužbu razmotrio s postupovnog aspekta prava na život, zajamčenog člankom 21. stavkom 1. Ustava / člankom 2. stavkom 1. Konvencije. Pritom je u ocjeni primijenio istu strukturu počevši s člankom 13. Konvencije i navođenjem stajališta iz presude *Jelić protiv Hrvatske* u odnosu na obveze koje za državu i njezina nadležna tijela proizlaze iz tog članka u odnosu na postupovni aspekt članka 2. stavka 1. Konvencije.

Ustavni sud konstatirao je da je Županijsko državno odvjetništvo u Vukovaru (u daljnjem tekstu: ŽDO Vukovar) nakon zaprimanja kaznene prijave od 30.

²¹ Narodne novine, broj 152/08, 76/09, 80/11, 121/11 - pročišćeni tekst, 91/12, 143/12, 56/13 i 145/13.

²² Sažeto, činjenice predmeta bile su sljedeće: 30. lipnja 1991. u Vukovaru suprug podnositeljice ustavne tužbe usmrćen je od više nepoznatih uniformiranih osoba. Policijska uprava Vukovar podnijela je nadležnom državnom odvjetništvu kaznenu prijavu 30. lipnja 1991. protiv nepoznatih počinitelja zbog počinjenja "krivičnog djela ubojstvo iz članka 35. KZ-a RH". Uz kaznenu prijavu dostavljeni su: Zapisnik o uviđaju od 29. lipnja 1991. i tri službene bilješke. Naknadno je (8. srpnja 1991.) dostavljen i Zapisnik o obdukciji. Nakon mirne reintegracije tog područja u kolovozu 2000. postupak je nastavljen.

lipnja 1991., kao i nakon nastavka postupka u kolovozu 2000. godine, poduzelo niz izvidnih radnji, sukladno mjerodavnim odredbama Zakona o kaznenom postupku. Također je primijetio da su izvidi i dalje u tijeku, a nastavljena je i kriminalistička obrada kako bi se utvrdio identitet nepoznatog počinitelja.

Na temelju navedenog Ustavni je sud ocijenio da se u konkretnom slučaju ne može govoriti o nedjelotvornoj istrazi smrti supruga podnositeljice.

➤ **Odluka U-III/15-4690/2015 od 11. siječnja 2017.**

U konkretnom slučaju velik broj podnositelja (njih 811), svi iz Gunje, podnijelo je ustavnu tužbu zbog “nedjelotvorne istrage” u povodu više kaznenih prijava koje je 30. lipnja 2014. protiv nepoznate osobe podnio punomoćnik podnositelja ŽDO-u Vukovar i Županijskom državnom odvjetništvu u Osijeku (u daljnjem tekstu: ŽDO Osijek).

Podnositelji su se javili kao neposredne žrtve poplave ističući da im “nije poznato jesu li nadležna tijela Republike Hrvatske po službenoj dužnosti pokrenula bilo kakvu istragu o uzrocima pucanja nasipa, niti su o tome bile dostupne bilo kakve informacije”. Prema očitovanju ŽDO-a Osijek od 6. prosinca 2016., svi dokazni prijedlozi podnositelja prijave dostavljeni su policiji kao tijelu nadležnom za otkrivanje počinitelja kaznenih djela, dok su podnositelji prijave obaviješteni o poduzetim radnjama i o stanju u kojem se nalazi predmet. Navedeno je također da je riječ o predmetu koji je složen jer se izvidi provode u četiri pravca utvrđivanja mogućih uzroka proboja nasipa u kojima se pojavljuju složena stručna pitanja, a problemi su i tehničke naravi s obzirom na velik broj neposrednih podnositelja prijava koji se smatraju oštećenima.

Struktura odluke u dijelu koji se odnosi na ocjenu Ustavnog suda ista je kao i u dva prethodno navedena predmeta. Navedena su načelna stajališta Ustavnog suda, zajedno s relevantnom praksom ESLJP-a i Ustavnog suda. Primjenjujući ih na konkretan slučaj, Ustavni sud ocijenio je da je ŽDO Vukovar, kao samostalno i neovisno pravosudno tijelo, ispunio obvezu istrage sumnjivih smrtnih slučajeva jer je odmah nakon objave novinskog članka u “Jutarnjem listu” od 20. svibnja 2014. pod naslovom “Nasip pao jer su ga potkopali” započeo s provođenjem izvida zbog smrti dviju osoba i nastale velike materijalne štete. Utvrdio je da su ŽDO Vukovar, a zatim i ŽDO Osijek, poduzeli niz radnji, o kojima je zakonski zastupnik podnositelja bio detaljno obaviješten podneskom ŽDO-a Osijek od 7. listopada 2014., nakon čega nije iskoristio svoje pravo na pritužbu višem državnom odvjetniku sukladno članku 206.a stavku 2. Zakona o kaznenom postupku.

Uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja i njegovu kompleksnost te da su izvidi i dalje u tijeku, Ustavni sud ocijenio je da se za sada ne može govoriti ni o nedjelotvornoj istrazi u smislu članka 21. stavka 1. Ustava i članka 2. stavka 1. Konvencije ni o tome da podnositelji nisu imali na raspolaganju

djelotvorna pravna sredstva za zaštitu od nedjelotvorne istrage u smislu članka 13. Konvencije. O tome svjedoči i njihova ustavna tužba, o kojoj je meritorno odlučeno.

➤ **Odluka U-IIIBi-2615/2017 od 13. rujna 2017.**

Podnositelj je podnio ustavnu tužbu zbog nedjelotvorne istrage Županijskog državnog odvjetništva u Zadru (u daljnjem tekstu: ŽDO Zadar) u povodu smrti njegove majke (navodnog ubojstva). Majka podnositelja hospitalizirana je na Odjelu za neurologiju Opće bolnice Zadar (u daljnjem tekstu: OB Zadar) s dijagnozom moždanog udara. Unatoč tretmanu pacijentica je preminula.²³

Ustavna tužba razmotrena je s postupovnog aspekta prava na život, zajamčenog člankom 21. stavkom 1. Ustava i člankom 2. stavkom 1. Konvencije. Ustavni sud pozvao se na svoja načelna stajališta iz ranijih odluka.²⁴ Interesantno je međutim da se nije pozvao i na članak 13. Konvencije.

U odnosu na postupanje Doma zdravlja Zadarske županije i OB Zadar utvrđeno je da je podnositelju dostavljena sva dokumentacija, da nije postupio po uputama ŽDO-a Zadar i podnio kaznenu prijavu protiv osobe/osoba koje smatra odgovornima za smrt majke, pa ŽDO Zadar nije mogao ni donijeti odluku o kaznenoj prijavi. Kako je podnositelj za smrt svoje majke krivio njezina izvanbračnog druga, a ne državne vlasti ili zdravstvene ustanove, Ustavni je sud naglasio da obveza državnih tijela da provedu djelotvornu istragu u okviru prava na život uvijek postoji kad postoje okolnosti zbog kojih se vjeruje da je neka osoba umrla pod sumnjivim okolnostima.

²³ Sažeto, pozadina slučaja bila je sljedeća: podnositelj je 20. prosinca 2010. podnio ŽDO-u Zadar dopis putem e-pošte u kojemu je izrazio sumnju u okolnosti vezane uz smrt njegove majke, aludirajući pritom na majčina izvanbračnog supruga i moguću nasilnu smrt, što je potkrijepio time da se navodi izvanbračnog supruga njegove majke i dokumentacija iz OB Zadar ne poklapaju. Taj je dopis ŽDO Zadar radi provjere navoda uputio Prvoj policijskoj postaji Zadar, koja je 25. ožujka 2011. sastavila službenu zabilješku o obavljenom obavijesnom razgovoru s podnositeljem i s izvanbračnim suprugom njegove majke. Podnositelj je izrazio sumnju u postupanje Doma zdravlja Zadarske županije i OB Zadar i u vezi s dostavom dokumentacije o majčinu liječenju i smrti. Za potrebe ustavnosudskog postupka zatraženo je i dobiveno očitovanje ŽDO-a Zadar od 3. srpnja 2017., uz koje je dostavljena preslika dopisa od 23. kolovoza 2013. upućenog tadašnjem Glavnom državnom odvjetniku. Državno odvjetništvo nije našlo osnove sumnje o počinjenju kaznenog djela koje se progoni po službenoj dužnosti, o čemu je obavijestilo podnositelja, kojemu je potom na njegov zahtjev preslikana i dostavljena sva dokumentacija. No unatoč tome podnositelj je i dalje državnom odvjetništvu slao razne podneske uvredljivog sadržaja, a jednako tako i svim ostalim institucijama u državi. Podnositelja su županijski državni odvjetnik i njegov zamjenik u dva navrata uputili na to da ima mogućnost podnošenja kaznene prijave ako ima konkretnih saznanja da je počinjeno kazneno djelo na štetu njegove majke te kazneno djelo koje bi bilo vezano uz postupanje službenih i odgovornih osoba koje je svojim podnescima omalovažavao i prozivao.

²⁴ Vidi bilj. 17.

Rezimirajući postupanje podnositelja, Ustavni je sud primijetio da podnositelj ni u podnesku ŽDO-u Zadar ni u podnescima koje je upućivao drugim državnim tijelima nije konkretizirao okolnosti zbog kojih bi smrt njegove majke bila sumnjiva. Na podneske mu je odgovarano, a posebno je od ŽDO-a Zadar primao odgovore s uputama o podnošenju kaznene prijave protiv odgovornih počinitelja kaznenog djela, no po tim uputama nije postupio.

Sljedom navedenog, Ustavni sud ocijenio je da se do dana donošenja njegove odluke ne može govoriti o nedjelotvornoj istrazi smrti podnositeljeve majke u smislu članka 21. stavka 1. Ustava / članka 2. stavka 1. Konvencije.

➤ **Odluka (i rješenje) U-IIIBi-1385/2018 od 18. prosinca 2018.**

U konkretnom slučaju podnositelji su osporavali učinkovitost istrage u vezi sa smrću pok. M. H. (H.) 21. studenoga 2017., njihove kćeri, odnosno sestre.²⁵

²⁵ U ovom ustavnosudskom predmetu podnositelji su prigovarali i uvjetima smještaja u Prihvatnom centru za izbjeglice u Tovarniku. Ti prigovori podnositelja razmotreni su s aspekta članka 23. stavka 1. Ustava, odnosno članka 3. Konvencije.

Podnositelji su izbjeglice koji su prije nekoliko godina napustili Afganistan te su preko Turske i Bugarske došli do Republike Srbije, u kojoj su boravili više mjeseci. U Republici Hrvatskoj podnijeli su zahtjev za azil, o kojem se nije odlučivalo u ovom ustavnosudskom predmetu, o čemu su podnositelji obaviješteni.

U odnosu na okolnosti stradanja kćeri i sestre podnositelja, riječ je o sljedećim činjenicama.

Podnositelji su 21. studenoga 2017. krenuli iz Republike Srbije u Republiku Hrvatsku s ciljem traženja međunarodne zaštite. Nakon višesatnog hodanja preko polja, prema navodima iz ustavne tužbe, prešli su državnu granicu i stupili na teritorij Republike Hrvatske, a kad su se htjeli odmoriti, oko 21 sat, pristupili su im policijski službenici hrvatske granične policije. Podnositelji su odmah zatražili međunarodnu zaštitu, a granični policajci, prema navodima podnositelja, vikali su na njih i naložili im povratak u Republiku Srbiju. Daljnje događaje u ustavnoj tužbi opisuju na sljedeći način:

Kako su podnositelji bili primorani hodati po mraku, kretali su se kao i ranije tijekom puta u grupi, nosili su najmlađu djecu, neki su se međusobno držali za ruke. ... U jednom trenutku, nakon otprilike pet minuta hodanja, naišao je vlak. Podnositelji su nalet vlaka u mraku doživjeli iznenadno, kao jaku i zastrašujuću buku i vjetar, koji ih je sve zaprepastio tako da su poskakali u stranu, zagrlili se, a neki popadali. ... Nedaleko od mjesta događaja nalazili su se službenici hrvatske granične policije, a prema kojima su dotrčali majka (I. podnositeljica) i osoba koja je putovala s obitelji i koja je držala mlt. djevojčicu M. u naručju. Službenici granične policije obitelj su ukrcali u isto vozilo, kojim su ih potom prevezli do željezničkog kolodvora Tovamik, gdje je došlo vozilo hitne pomoći. Liječnici su prenijeli mlt. M. H. u vozilo hitne pomoći, pokušavajući je reanimirati. ...

Podnositeljima je naloženo da se vrate u policijsko vozilo i policijski su ih službenici odvezli do granice s Republikom Srbijom te predali policiji Republike Srbije. Odvedeni su u policijsku stanicu u Šid, a potom u Beograd, te su 24. studenoga 2017., tri dana poslije, obaviješteni da moraju krenuti u Šid, gdje će im službenici policije predati tijelo mlt. M. Mlt. M. H. pokopana je 24. studenoga 2017. u Šidu, Republika Srbija.

Ustavni sud u odluci se pozvao na svoja načelna stajališta iz naprijed navedenih odluka.²⁶

Polazeći od okolnosti konkretnog slučaja, ocijenio je da se do dana donošenja odluke Ustavnog suda ne može govoriti o nedjelotvornoj istrazi smrti pok. M. H. (H.) u smislu članka 21. stavka 1. Ustava / članka 2. stavka 1. Konvencije (postupovni aspekt). U svojoj ocjeni polazio je od utvrđenja da su po kaznenoj prijavi podnositelja od 18. prosinca 2017. nadležna tijela (ŽDO Vukovar i USKOK) provela izvide kaznenih djela i ispitala sve postojeće indicije te utvrdila da ne postoje osnove sumnje za pokretanje kaznenog postupka u odnosu na službenike granične policije koje su podnositelji sumnjičili za počinjenje više kaznenih djela vezanih uz smrt pok. M. H. (H.). Kaznena prijava odbačena je unutar roka propisanog člankom 206.b Zakona o kaznenom postupku, o čemu su podnositelji izvješteni. Oni su potom sami preuzeli kazneni progon.

Ustavni sud utvrdio je također da se ne može govoriti ni o tome da podnositelji nisu imali na raspolaganju djelotvorna pravna sredstva za zaštitu od nedjelotvorne istrage smrti pok. M. H. (H.) jer su po isteku dva mjeseca od podnošenja kaznene prijave mogli zatražiti od nadležnog državnog odvjetnika obavijest o poduzetim radnjama u povodu kaznene prijave (članak 206.a Zakona o kaznenom postupku), a podnijeli su i ustavnu tužbu, o kojoj je meritorno odlučeno.²⁷

➤ **Odluka U-IIIBi-1066/2015 od 3. travnja 2019.**

Podnositeljica je 3. ožujka 2015. podnijela ustavnu tužbu zbog nedjelotvorne istrage ŽDO-a Osijek u povodu smrti njezina sina. Sin podnositeljice pok. Goran Jularić usmrćen je 20. studenoga 1991. u Vukovaru, na području zvanom "Ovčara", od više nepoznatih uniformiranih osoba nakon što je bio prisil-

²⁶ Odluke pod brojevima U-IIIBi-7367/2014 od 15. prosinca 2015.; U-IIIBi-3699/2015 od 30. ožujka 2017.; U-IIIBi-2698/2016 od 14. prosinca 2016.

²⁷ U tom predmetu troje sudaca izdvojilo je mišljenje. Istaknuli su da, iako su svjesni važnosti pretpostavke osnovnog povjerenja u rad pravosudnih institucija, u ovom konkretnom slučaju, za razliku od većine, smatraju da je ta pretpostavka osporena činjenicom da nadležna tijela istrage nisu zadovoljila ni osnovni prag koji proizlazi iz ustavne, odnosno konvencijske obveze provođenja učinkovite istrage u slučajevima u kojima je došlo do uskraćivanja temeljnih prava građana, kao što je pravo na život ili čovječno postupanje. Istaknuli su da ustavno načelo na učinkovitu zaštitu od povrede temeljnih prava i sloboda osoba koje uživaju zaštitu ustavnog poretka Republike Hrvatske, odnosno njegov aspekt učinkovite istrage, ima posebnu težinu u okolnostima konkretnog predmeta. (Sažeto, istaknuli su da su, po njihovu mišljenju, pravosudna tijela Republike Hrvatske bila dužna provesti istragu o svim okolnostima pogibije maloljetnog djeteta, u okviru koje su trebale biti poduzete sve istražne radnje koje su trebale dati odgovor na ključno pitanje: je li maloljetna M. H. (H.) u relevantnom razdoblju prešla granicu između Republike Srbije i Republike Hrvatske te na hrvatskom teritoriju izrazila želju da podnese zahtjev za međunarodnu zaštitu, što joj je bilo onemogućeno protjerivanjem s teritorija Republike Hrvatske na teritorij Republike Srbije od hrvatskih policijskih službenika.)

no odveden iz Opće bolnice u Vukovaru, gdje je posljednji put viđen živ. Sin podnositeljice u Nacionalnoj evidenciji nestalih osoba Ministarstva unutarnjih poslova još se vodi kao nestala osoba.

Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava vukovarsko-srijemska, Odjel kriminalističke policije, nakon provedene opsežne kriminalističke obrade, podnio je 21. rujna 1995. nadležnom državnom odvjetništvu, tada Okružnom državnom odvjetništvu u Osijeku, kaznenu (tada krivičnu) prijavu broj: 511-15-04/11-KU-15/95 protiv Veljka Kadrijevića i drugih, ukupno dvije stotine trideset i jednog (231) počinitelja, zbog postojanja osnovane sumnje da su oni, kao pripadnici tzv. Jugoslavenske narodne armije (u daljnjem tekstu: JNA) te drugih paravojnih formacija, počinili kaznena djela genocida iz članka 119. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: OKZ RH),²⁸ ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. OKZ-a RH, ratnog zločina protiv ranjenika i bolesnika iz članka 121. OKZ-a RH, ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz članka 122. OKZ-a RH te uništavanja kulturnih i povijesnih spomenika iz članka 130. OKZ-a RH na području grada Vukovara i Borova Naselja.

Protiv tih počinitelja, zbog kaznenih djela iz te kaznene prijave ili s njima povezanih kaznenih djela, a sve u vezi s događajem u kojem je stradao sin podnositeljice, vodilo se više kaznenih postupaka pred više županijskih državnih odvjetništava (ŽDO Vukovar, ŽDO Osijek i ŽDO Bjelovar), odnosno pred više sudova (Županijski sud u Osijeku, Županijski sud u Vukovaru i Županijski sud u Bjelovaru) te su pojedini postupci u više navrata spajani. Iz spisa proizlazi da okrivljenici ni u jednom trenutku nisu bili dostupni tijelima kaznenog progona Republike Hrvatske. Kazneni je postupak do dana donošenja odluke Ustavnog suda još uvijek bio u tijeku.

Uz kazneni postupak u Republici Hrvatskoj vodili su se kazneni postupci u Republici Srbiji i pred Međunarodnim sudom za ratne zločine na području bivše Jugoslavije (u daljnjem tekstu: MKSJ).

U Republici Srbiji je tijekom 2003. godine podignuta optužnica protiv 24 osobe te je 24. studenoga 2017. Apelacioni sud u Beogradu, Odeljenje za ratne zločine, usvojilo presudu protiv osmorice optuženika, potvrdilo osudu za kazneno djelo ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika te im izreklo kazne zatvora u rasponu od 5 do 20 godina. Kazneno djelo odnosilo se na strijeljanje ratnih zarobljenika iz vukovarske bolnice na polju Ovčara.

Pred MKSJ-om je tijekom 1995. godine podignuta optužnica protiv Veselina Šljivančanina, Mile Mrkšića i Miroslava Radića zbog ratnog zločina koji je obuhvaćao i ubojstvo zarobljenika iz vukovarske bolnice na Ovčari. Veselin Šljivančanin osuđen je na deset godina zatvora, Mile Mrkšić na dvadeset godina zatvora, dok je Miroslav Radić oslobođen.

²⁸ Narodne novine, broj 31/93 - pročišćeni tekst.

U ocjeni osnovanosti ustavne tužbe Ustavni sud istaknuo je da vlasti Republike Hrvatske nisu odgovorne za smrt sina podnositeljice te se pozvao na svoje ranije odluke (praksu) u kojima je meritorno odlučivao o ustavnim tužbama podnositelja koji su tvrdili da nije bila provedena djelotvorna istraga sumnjivih smrtnih slučajeva (njihovih bliskih srodnika), tj. da je zbog propusta nadležnih tijela da provedu temeljitu i djelotvornu istragu došlo do povrede članka 21. Ustava, odnosno članka 2. Konvencije u poostupovnom aspektu.²⁹ Naveo je također da je imao u vidu i brojne odluke ESLJP-a o tom pitanju, posebice one protiv Republike Hrvatske. Međutim, za razliku od ranije citirane presude *Jelić protiv Hrvatske*, u ovoj odluci pozvao se na presudu ESLJP-a *Milić i dr. protiv Hrvatske*, donesenu četiri godine poslije.³⁰

Kao i u ranijim odlukama, Ustavni je sud izrijekom prihvatio stajališta ESLJP-a.

Ustavni sud smatrao je nespornim da je sin podnositeljice stradao 20. studenoga 1991. u okolnostima koje povlače za sobom obvezu nadležnih tijela da provedu temeljitu i djelotvornu istragu u smislu članka 21. Ustava.

Sin podnositeljice stradao je za vrijeme rata, i to na području koje je prvo bilo okupirano, a potom je na njemu, sve do 15. siječnja 1998., vlast obavljala Prijelazna uprava Ujedinjenih naroda za istočnu Slavoniju, Baranju i zapadni Srijem (UNTAES), koja je bila uspostavljena na temelju rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1037 od 15. siječnja 1996. Državna tijela Republike Hrvatske vlast na tom području, uključujući i pojedine istražne radnje, mogla su obavljati tek od 15. siječnja 1998. Tijekom istrage nisu utvrđene činjenice niti su pronađeni dokazi koji bi upućivali na konkretnu osobu ili osobe koje bi bile izravno odgovorne za smrt podnositeljčina sina.

Ustavni sud ocijenio je da se to mora pripisati objektivnim razlozima, nastalima prvenstveno zbog ratnog stanja, uništenja dokaza od počinitelja ratnih zločina uslijed okupacije Vukovara i uklanjanja tragova zločina prije mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja, kao i činjenice da su okrivljenici nadležnim tijelima kaznenog progona nedostupni i da je za njima raspisana međunarodna tjeratica. Uz navedeno, podnositeljica u ustavnoj tužbi nije pružila konkretne dokaze ili prijedloge koje su vlasti mogle poduzeti u cilju efikasne istrage niti je navela da se neki od mogućih počinitelja nalaze na području Republike Hrvatske.

U vezi s navedenim Ustavni je sud konstatirao da su osumnjičenici nedostupni hrvatskim vlastima te da se okrivljenici koji žive u Srbiji i imaju državljanstvo te zemlje ne mogu izručiti (vidi predmet ESLJP-a *Nježić i Štimac*

²⁹ Izrijekom je, kako je to u njegovoj praksi uobičajeno, naveo pojedinačne odluke u kojima je o tom pitanju odlučivao.

³⁰ Presuda *Milić i dr. protiv Hrvatske* od 25. siječnja 2018., zahtjev br. 38766/15.

protiv Hrvatske),³¹ a hrvatske vlasti za to ne mogu biti odgovorne. U vezi s eventualnom obavezom Republike Hrvatske da od Republike Srbije zatraži procesuiranje kaznenih djela o kojima je riječ u tom predmetu primijetio je da je u Republici Srbiji već proveden kazneni postupak protiv 24 osobe, od kojih je osam osuđeno na kazne zatvora u rasponu od pet do dvadeset godina. K tome protiv tri osobe vođen je postupak pred MKSJ-om zbog ubijanja ratnih zarobljenika na Ovčari te su dvije od tih osoba osuđene na kazne zatvora od deset i dvadeset godina.

U odnosu na moguće do sada još neprocesuirane počinitelje, a koji bi se mogli nalaziti na području Republike Srbije, Ustavni sud istaknuo je da bliski srodnici žrtava tih kaznenih djela mogu sami podnijeti kaznenu prijavu za ta kaznena djela srpskom Tužiteljstvu za ratne zločine, koje je nadležno za takve ozbiljne povrede međunarodnog humanitarnog prava. K tome podnositeljica se mogla tijekom postupka u Republici Srbiji obraćati nadležnim tijelima te države i isticati eventualne pritužbe na njihov rad, a mogla je i podnijeti zahtjev ESLJP-u protiv Republike Srbije ako smatra da je žrtva povrede prava iz Konvencije koju je počinila ta zemlja.

Slijedom svega navedenog Ustavni sud zaključno je utvrdio da se za sada, s obzirom na sve okolnosti konkretnog slučaja, a posebno imajući u vidu da je istraga, odnosno kazneni postupak još u tijeku te da se pred hrvatskim sudovima vodi veći broj kaznenih predmeta zbog ratnih zločina, ne može govoriti o odgovornosti nadležnih tijela državne vlasti za zanemarivanje ili nedostatak volje da provedu djelotvornu istragu smrti podnositeljčina sina u smislu članka 21. stavka 1. Ustava i članka 2. stavka 1. Konvencije (postupovni aspekt).

➤ **Odluka U-IIIBi-863/2019 od 9. srpnja 2019.**

Podnositelj ustavne tužbe je 2016. godine, deset godina nakon što je pretrpio teške tjelesne ozljede uslijed tehnološke eksplozije na postrojenju (ozljeda na radu), protiv poslodavca (osumnjičenice) i odgovornih osoba podnio kaznenu prijavu zbog osnovane sumnje da je na njegovu štetu počinjeno teško kazneno djelo dovođenjem u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom (članak 271. stavak 3. u vezi s člankom 263. stavcima 1. i 4. Kaznenog zakona).³² Podnositeljčeva kaznena prijava odbačena je rješenjem Općinskog državnog odvjetništva u Sisku zbog nastupa zastare kaznenog progona. Ustavni sud iz sadržaja ustavne tužbe ocijenio je da podnositelj u biti prigovara da mu je zbog toga što u povodu događaja od 12. veljače 2006. nije provedena

³¹ Presuda *Nježić i Štimac protiv Hrvatske* od 9. travnja 2015., zahtjev br. 29823/13, § 45.

³² Narodne novine, broj 110/97, 27/98 - ispravak, 50/00 - odluka USRH broj U-I-241/2000, 129/00, 84/05 - ispravak, 51/01, 111/03, 190/03 - odluka USRH broj U-I-2566/2003 i dr., 105/04 i 71/06.

djelotvorna istraga povrijeđeno pravo na život zajamčeno člankom 21. Ustava i člankom 2. Konvencije u postupovnom aspektu.

I u toj odluci Ustavni sud pozvao se na svoja načelna stajališta iz ranijih odluka, kao i na judikaturu ESLJP-a u pogledu postupovne obveze države da istražuje sumnjive smrtne slučajeve. Međutim, s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja, posebno se pozvao na relevantna stajališta iz predmeta *Fergec protiv Hrvatske*,³³ u kojem je ESLJP ponovio svoje ustaljeno stajalište da je članak 2. Konvencije primjenjiv i na slučajeve kada osoba čije je pravo na život povrijeđeno nije umrla, te dao:

“(i) Primjenjivost članka 2. Konvencije

21. Sud nadalje primjećuje kako se članak 2. Konvencije može primjenjivati čak i ako osoba čije je pravo na život navodno povrijeđeno nije umrla. Na primjer, u predmetu *L.C.B. Protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (9. lipnja 1998., *Izvješća o presudama i odlukama* 1998-III.), Sud je ispitao osnovanost navoda podnositeljice zahtjeva temeljem članka 2., koja je patila od leukemije i žalila se na neuspjeh države da upozori njezine roditelje o mogućem riziku za njezino zdravlje uzrokovanom sudjelovanjem njezina oca u nuklearnim ispitivanjima. ... U brojnim drugim predmetima Sud je smatrao da je članak 2. bio primjenjiv na pucnjave koje nisu dovele do smrti i u kojima su životi podnositelja zahtjeva bili izloženi ozbiljnom riziku kao posljedica ponašanja snaga sigurnosti ili trećih osoba ...

(...)

32. Sud ponavlja da se prva rečenica prvog stavka članka 2. Konvencije ne odnosi samo na smrtne slučajeve do kojih je došlo zbog upotrebe sile od strane zastupnika države, nego također propisuje pozitivnu obvezu država da poduzmu odgovarajuće korake kako bi zaštitile živote onih u njihovoj nadležnosti ... To uključuje obvezu uspostavljanja djelotvornog neovisnog pravosudnog sustava koji osigurava dostupnost pravnih sredstava koja omogućuju utvrđivanje činjenica, utvrđivanje odgovornosti onih koji su krivi i pružanje odgovarajuće naknade štete žrtvi ... Takav sustav može i, pod određenim okolnostima, mora uključivati pribjegavanje primjeni kaznenog zakona ...

33. Međutim, ako povreda prava na život ili tjelesnog integriteta nije namjerno uzrokovana, država može ispuniti obvezu tako što će žrtvama osigurati pravno sredstvo pred građanskim sudovima, bilo zasebno ili u vezi s pravnim sredstvom pred kaznenim sudovima, koje omogućuje da se svaka odgovornost dotičnih osoba utvrdi te da se dobije odgovarajuća građanska zadovoljština, kao što je naknada štete ...”

Ustavni sud utvrdio je da iz činjenica predmeta u konkretnom slučaju proizlazi da nadležna državna tijela kaznenog progona nakon događaja od 12.

³³ Presuda *Fergec protiv Hrvatske* od 9. svibnja 2017., zahtjev br. 68516/14.

veljače 2006. nisu po službenoj dužnosti pokrenula kazneni postupak, da je zastara za kaznena djela za koja podnositelj smatra da su počinjena na njegovu štetu nastupila 12. veljače 2011., da podnositelj ni nakon toga u sljedećih pet godina nije poduzeo ništa radi zaštite svojih prava, tj. da nije pred nadležnim tijelima poduzeo nijednu radnju radi otklanjanja propusta tih tijela niti je pred Ustavnim sudom iznio svoj slučaj. Podnositelj je dakle deset godina nakon događaja u kojem je teško ozlijeđen podnio kaznene prijave protiv poslodavca i dvije osobe također zaposlene kod tog poslodavca. U ustavnoj tužbi nije naveo da je pokrenuo i neki drugi postupak, ali jest naveo da se “tijekom vremena nije posebno interesirao o ishodima izvida” jer je i dalje bio zaposlen kod tog poslodavca te da se obratio odvjetniku “radi poduzimanja radnji kako bi došao do saznanja da li je događaj od 12.02.2006. posljedica kakvog propuštanja odgovorne osobe” tek nakon što je prekinuo radni odnos.

Polazeći od svega navedenog, Ustavni sud zaključno je utvrdio da je u hrvatskom pravnom sustavu u situaciji u kakvoj je bio podnositelj osigurana sudska zaštita i u građanskom postupku, koji omogućava utvrđivanje odgovornosti poslodavca i naknadu štete. Štoviše, građanski je postupak u odnosu na taj cilj pogodnije pravno sredstvo jer je građanska odgovornost šira od kaznene, a dokazni postupak manje opterećen strogim formalnim pravilima nego što je to slučaj u kaznenom postupku radi zaštite prava okrivljenika. Prema podacima iz spisa i ustavne tužbe proizlazi da podnositelj to pravno sredstvo nije koristio. Podnositelj se odlučio za kazneni postupak, i to tek deset godina nakon događaja, kada je već nastupila zastara kaznenog progona. U međuvremenu se, kako je sam naveo, nije interesirao za ishode izvida nadležnih tijela o tom događaju.

Ustavnom sudu to je bilo dostatno za završnu ocjenu da je podnositelj svojom neaktivnošću, odnosno propustom poduzimanja pravne radnje radi zaštite svojeg prava na život, sam izazvao situaciju u kojoj državna tijela, zbog zastare, više nisu mogla provesti efikasnu istragu.

2.2. Ustavne tužbe zbog (navodne) povrede postupovnog aspekta članka 23. stavka 1. Ustava (članka 3. Konvencije)

➤ Odluka U-III-6559/2010 od 13. studenoga 2014.

Prigovor navodnog zlostavljanja u postupovnom i materijalnom aspektu Ustavni sud prvi je put razmotrio u odluci broj U-III-6559/2010 od 13. studenoga 2014.³⁴ Tom je odlukom Ustavni sud prvi put utvrdio povredu zabrane zlostavljanja osobe lišene slobode u postupovnom aspektu.³⁵

³⁴ Narodne novine, broj 142/14.

³⁵ Riječ je o odluci donesenoj prije nego što je Ustavni sud formalno, na sjednici održanoj 23. prosinca 2014., uveo novu signaturu predmeta U-IIIBi radi razmatranja prigovora nedje-

Podnositelj je ustavnu tužbu podnio u povodu presude donesene u kaznenom postupku kojom je podnositelj oglašen krivim zbog počinjenja dvaju kaznenih djela protiv imovine, za koja je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od deset godina. Prigovor podnositelja o navodnom zlostavljanju od policije Ustavni sud razmotrio je u kontekstu članka 23. stavka 1. Ustava, odnosno članka 3. Konvencije, te je ocijenio da taj prigovor nije doveo do povrede njegovog materijalnog aspekta jer iz predočene dokumentacije Ustavni sud nije mogao zaključiti na koji su način podnositelju nanesene ozljede, odnosno nije dokazano na koji ga je način policija zlostavljala. Prigovor navodnog zlostavljanja Ustavni sud nadalje je razmotrio i s aspekta pozitivne obveze provođenja službene istrage primjenjujući pravna stajališta ESLJP-a u zaštiti prava zajamčenih člankom 3. Konvencije.³⁶ Svaka ozbiljna tvrdnja pojedinca o zlostavljanju od pripadnika državnog aparata koja se može potkrijepiti određenim dokazima sukladno članku 23. stavku 1. Ustava i članku 3. Konvencije zahtijeva provođenje djelotvorne službene istrage, cilj koje je otkrivanje i kažnjavanje odgovornih osoba.

Ustavni sud ponovio je stajališta ESLJP-a vezana uz djelotvornu istragu i primijenio ih na konkretan slučaj. Utvrdio je da je podnositelj ustavne tužbe ispunio svoju dužnost obavještavanja nadležnih vlasti o tome da je bio zlostavljan od policije s obzirom na to da je u tijeku kaznenog postupka tražio provedbu istrage oko toga kako je uhićen i je li bio zlostavljan, dok su medicinski dokazi i prigovori podnositelja koje je dostavio nadležnim tijelima zajedno trebali stvoriti barem osnove sumnje u pogledu načina nastanka tih ozljeda. Zbog neprovođenja istrage o podnositeljevima tvrdnjama da je bio zlostavljan u tijeku određenog razdoblja Ustavni sud utvrdio je povredu postupovnog aspekta članka 23. stavka 1. zasebno i u vezi s člankom 25. stavkom 1. Ustava i članka 3. Konvencije. Podnositelju je određena i zadovoljština u iznosu od 20.000,00 kuna, dok je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske obvezano pokrenuti i provesti djelotvornu istragu o navodnom zlostavljanju podnositelja.

➤ **Odluka U-IIIBi-2349/2013 od 10. siječnja 2018.**

Podnositeljica je u ustavnoj tužbi tvrdila da nadležna tijela nisu provela učinkovitu istragu u povodu njezine kaznene prijave podnesene protiv dvojice djelatnika Policijske uprave šibensko-kninske koji su je, prema njezinim navodima, diskriminirali u odnosu na njezinu spolnu orijentaciju. Isto tako tvrdila

lotvornosti istrage. To je i inače ostao jedini predmet u kojem je Ustavni sud prigovore zbog nedjelotvornosti istrage razmatrao i u njihovu materijalnom aspektu, u konkretnom slučaju mogućeg zlostavljanja u smislu članka 23. stavka 1. Ustava, odnosno članka 3. Konvencije.

³⁶ Presude *Dolenec protiv Hrvatske* od 26. studenoga 2009., zahtjev br. 25282/06; *Gladović protiv Hrvatske* od 10. svibnja 2011., zahtjev br. 28847/08; *Mađer protiv Hrvatske* od 21. lipnja 2011., zahtjev br. 56185/07; *Đurđević protiv Hrvatske*; *V. D. protiv Hrvatske*.

je da su je policijski djelatnici ponižavali, vrijeđali, dugotrajno ispitivali (više od 11 sati), uskratili joj metadonsku terapiju, prijetili joj te joj oduzeli privatna pisma i dnevnik. Njezini prigovori razmatrani su o okviru članka 23. Ustava, odnosno članka 3. Konvencije.

Prije nego što je ispitao osnovanost navoda podnositeljice u konkretnom slučaju, Ustavni sud rekapitulirao je svoja načelna stajališta u odnosu na domašaj članka 23. stavka 1. Ustava, odnosno članka 3. Konvencije, i obveze države da provedu djelotvornu istragu, kao i pravo žrtve na djelotvorno pravno sredstvo.

Ustavni sud podsjetio je da članak 23. stavak 1. Ustava i članak 3. Konvencije sadržavaju jednu od najvažnijih temeljnih vrijednosti demokratskog društva. Međutim, da bi zlostavljanje/ponižavanje potpalo pod njihov domašaj, ono mora doseći minimalni stupanj težine. Ocjena tog minimalnog stupnja težine ovisi o okolnostima konkretnog slučaja, kao što su trajanje postupanja, njegove tjelesne i duševne posljedice za žrtvu, a u nekim slučajevima i spol, dob i zdravstveno stanje žrtve. Postupanje se, u skladu s praksom ESLJP-a na koju se Ustavni sud pozvao i u ovoj odluci, smatra “ponižavajućim” (*degrading*) kada u žrtvama izazove osjećaj straha (*fear*), tjeskobe (*anguish*) ili manje vrijednosti (*inferiority*), koji ih mogu poniziti i posramiti te slomiti njihov tjelesni ili moralni otpor.³⁷

Da bi zabrana mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja iz članka 3. Konvencije doista bila učinkovita u praksi, istraga navoda o povredi članka 3. Konvencije mora biti učinkovita, temeljita i neovisna. Istraga je učinkovita ako može dovesti do utvrđivanja svih okolnosti slučaja i kažnjavanja počinitelja. To ne znači da istraga uvijek mora dovesti do tog rezultata jer to iz niza razloga nije moguće. Međutim, da bi istraga bila učinkovita, svakako mora biti temeljita, što podrazumijeva da su državne vlasti obvezne poduzeti sve razumne i dostupne korake kako bi detaljno i pouzdano utvrdile činjenično stanje.

Uskratom prava na djelotvorno pravno sredstvo ne može se smatrati samo slučaj nepostojanja mogućnosti korištenja pravnog sredstva u formalnom smislu kad takvo jamstvo proizlazi iz Ustava, odnosno Konvencije. Uskratom se smatra i slučaj nepostupanja nadležnog tijela u povodu podnesenog pravnog

³⁷ Mjerodavni dio odluke Ustavnog suda glasi:

“ESLJP je u predmetu *V.D. protiv Hrvatske* (br. 15526/10, §§ 63.-65., presuda od 8. studenoga 2011.) i *Mafalani protiv Hrvatske* (br. 32325/13, §§ 94.-96., presuda od 9. srpnja 2015.) opetovano ponovio opća načela u odnosu na članak 3. Konvencije. U toj je presudi ESLJP naveo da ako pojedinac iznese dokazivu tvrdnju da je pretrpio ozbiljno zlostavljanje od strane državnih vlasti protivno članku 3. Konvencije, ta odredba, u kombinaciji s općom dužnošću države iz članka 1. Konvencije da “svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom osigura prava i slobode određene u ... Konvenciji”, podrazumijeva da se treba provesti djelotvorna službena istraga.”

sredstva, što uključuje i postupanje nadležnog tijela na ustavnopravno neprihvatljiv način u povodu podnesenog dopuštenog pravnog sredstva, to jest na način nespojiv s ustavnim, odnosno konvencijskim zahtjevom djelotvornosti pravnog sredstva (nespojiv s obvezom nadležnog tijela da iznesene prigovore podnositelja, razmotri i obrazloženo ih prihvati ili ne prihvati).

Primjenjujući navedena načelna stajališta na konkretan slučaj, Ustavni sud utvrdio je da obavijesni razgovori nisu obavljeni, iako je nadležno općinsko državnoj odvjetništvu zatražilo obavljanje obavijesnih razgovora s policijskim službenicima, već su nadležna tijela nekritički prihvatila izjave policijskih službenika da u postupanju prema podnositeljici nije bilo nikakve protupravnosti. Navedene izjave dane su unutar njihove policijske uprave, a načelnik Odjela kriminalističke policije, Policijske uprave šibensko-kninske dao je svoju konačnu ocjenu nepostojanja protupravnosti u postupanju njegovih djelatnika. Proizlazi da su početne istražne radnje provedene samo unutar zapovjednog lanca iste policijske uprave koja je navodno bila umiješana u incident, dakle bez osiguranja vanjske nepristrane procjene. Ustavnom sudu to je bilo dostatno za ocjenu da istraga nije ispunila zahtjeve hijerarhijske, institucionalne i stvarne neovisnosti nadležnog tijela koje provodi istragu u odnosu na službene osobe koje su sudjelovale u spornom događaju.

Ustavni sud također je utvrdio da je i u USKOK-u nakon ustupanja predmeta nedostajala potrebna transparentnost i vanjski dojam neovisnosti, budući da su jedine osnove za donošenje rješenja o odbacivanju kaznene prijave podnositeljice bila izvješća policijskih službenika koji su sudjelovali u spornom događaju te izvješće načelnika Odjela kriminalističke policije, Policijske uprave šibensko-kninske, dok obavijesni razgovor s podnositeljicom (iako zatražen) nikada nije obavljen.

Ustavni sud utvrdio je da istraga nije bila djelotvorna u svjetlu zahtjeva propisanih člankom 3. Konvencije te je stoga utvrđeno da je podnositeljici povrijeđeno ustavno pravo iz članka 23. stavka 1. Ustava u postupovnom aspektu u vezi s člankom 14. stavkom 1. Ustava te člankom 3. Konvencije.

➤ **Odluka U-IIIBi-1385/2018 od 18. prosinca 2018.**³⁸

Podnositelji su u ustavnoj tužbi prigovarali (i) uvjetima smještaja u Prihvatnom centru za izbjeglice u Tovarniku (u daljnjem tekstu: Centar) od 21. ožujka 2018. do 4. lipnja 2018. (kada su premješteni u Prihvatilište za tražitelje međunarodne zaštite u Kutini). Tvrdili su da je tijekom smještaja postupanje Ministarstva unutarnjih poslova bilo nezakonito i da se može izjednačiti s ne-ljudskim postupanjem. Ustavni sud posebno je razmotrio je li došlo do povre-

³⁸ Ova odluka već je navedena i u dijelu koji se odnosi na navodne povrede članka 21. stavka 1. Ustava i članka 2. Konvencije. Vidi str. 9. U toj odluci troje sudaca izdvojilo je mišljenja jer se nisu slagali s mišljenjem većine. Vidi bilj. 26.

de prava iz članka 23. stavka 1. Ustava, odnosno članka 3. Konvencije u odnosu na djecu, a posebno u odnosu na punoljetne podnositelje, naglasivši pri tome da okolnost što su djeca bila s roditeljima ne oslobađa nadležno Ministarstvo od obveze zaštite djece i poduzimanja odgovarajućih mjera kao dijela njegove pozitivne obveze iz članka 23. Ustava i članka 3. Konvencije.

Ustavni sud istaknuo je da Konvencija o pravima djeteta poziva države na poduzimanje odgovarajućih mjera kako bi osigurale da dijete koje traži izbjeglički status uživa zaštitu i humanitarnu pomoć, neovisno o tome je li dijete samo ili je s roditeljima, te da je potrebno imati na umu posebnu ranjivost djece kao odlučnu činjenicu koja je važnija od njihova statusa nezakonitih migranata. U odnosu na okolnosti konkretnog slučaja međutim Ustavni sud utvrdio je da su uvjeti smještaja u Centru bili prikladni za djecu - bila je osigurana redovita skrb i prehrana, djeca su se mogla igrati na čistom zraku i na travi, spavaonice nisu bile zaključane ni danju ni noću, obilazili su ih psiholog i socijalni radnik.³⁹ Stoga je ocijenio da su uvjeti u kojima su boravila djeca - podnositelji ustavne tužbe - bili prilagođeni njihovoj dobi.

Zaključno, Ustavni sud, s obzirom na dob djece i trajanje njihova zadržavanja u Centru, nije utvrdio da je nadležno Ministarstvo propustilo poduzeti sve mjere kako bi se izbjegle štetne posljedice za djecu. Stoga je ocijenjeno da u odnosu na djecu nije došlo do povrede članka 23. Ustava i članka 3. Konvencije.⁴⁰

U odnosu na punoljetne podnositelje Ustavni sud istaknuo je da odgovor na pitanje mogu li se roditelji smatrati žrtvom zlostavljanja njihove djece ovisi o postojanju posebnih čimbenika koji daju njihovoj patnji dimenziju i značaj različit od emocionalne patnje koja se nužno povezuje s rođacima žrtava ozbiljnih povreda ljudskih prava. Bit takve povrede leži u reakciji vlasti i njihovu odnosu prema situaciji kada budu o njoj obaviješteni te da posebice u odnosu na taj zadnji čimbenik roditelj može tvrditi da je neposredna žrtva postupanja vlasti.

U konkretnom slučaju međutim Ustavni sud utvrdio je da, iako je zadržavanje podnositelja u Centru moglo stvoriti osjećaj bespomoćnosti s osjećajima panike i frustracije, ono ipak nije doseglo prag potreban za utvrđenje povrede članka 5. Konvencije (osobito zbog toga što su u Centru roditelji boravili s djecom, što je na njih imalo olakšavajući učinak).⁴¹

³⁹ Za razliku od uvjeta smještaja u Prihvatnom centru Rouen - Oissel iz predmeta ESLJP-a *Popov protiv Francuske* (§§ 93. - 95.), na koji su se podnositelji pozvali u ustavnoj tužbi.

⁴⁰ Ustavni sud prihvaća navode podnositelja da su djeca pretrpjela određene stresne događaje koji mogu utjecati na njihov razvoj i odgoj. Međutim smatrao je da se ne može zaključiti da je sam boravak u Centru za djecu - podnositelje (budući da se već oko dvije godine nalaze u izbjeglištvu iz Afganistana u različitim europskim državama) - predstavljao izvanrednu situaciju koja je izazvala dodatni stres s posebno traumatičnim posljedicama.

⁴¹ Podnositelji su u većem dijelu ustavne tužbe prigovarali da nisu imali slobodan kontakt s izabranim odvjetnikom. Ustavni sud, polazeći od značaja pitanja zastupanja pred odgovarajućim domaćim tijelima u postupku međunarodne zaštite, prigovore podnositelja razmotrio je

3. ZAKLJUČAK

Ustavni sud, u skladu sa svojim ovlastima, preuzeo je aktivnu ulogu i “kreirao” novo pravno sredstvo kako bi se na nacionalnoj razini, i prije nego što je iscrpljen dopušteni pravni put, omogućilo (djelotvorno) razmatranje prigovora zbog neprovođenja istrage kaznenih djela vezanih uz pravo na život iz članka 21. stavka 1. Ustava (članka 2. stavka 1. Konvencije) i zabranu zlostavljanja (mučenja) iz članka 23. stavka 1. Ustava (članka 3. Konvencije). Riječ je o pravnom sredstvu koje se primjenjuje od 2015. godine pa se još uvijek može smatrati novim pravnim sredstvom. Stoga je teško govoriti o “čvrstim” standardima Ustavnog suda u odnosu na (ne)učinkovitu istragu kaznenih djela. Očit je utjecaj standarda (judikature) ESLJP-a, iako se iz postojeće ustavnosudske prakse ne može zaključiti da je riječ o pukom “preslikavanju”, to jest nekritičkom preuzimanju stajališta iz judikature ESLJP-a, neovisno o okolnostima konkretnog slučaja. Jednako tako, ne može se ni iz činjenice da je u dosadašnjoj praksi Ustavni sud uglavnom odbijao ustavne tužbe izvući zaključak o tendenciji Ustavnog suda da uspostavi strože standarde u odnosu na standarde ESLJP-a. Ustavni sud odluke donosi uzimajući u obzir specifične okolnosti svakog pojedinog slučaja. Iz prikazanog pregleda odluka proizlazi da je Ustavni sud odbijao prigovore podnositelja da nisu imali djelotvorno pravno sredstvo za zaštitu od nedjelotvorne istrage kaznenog djela (članak 21. stavak 1. Ustava; članak 2. stavak 1. Konvencije). Oni su naime bili u prilici podnijeti ustavnu tužbu o kojoj je meritorno odlučeno. Nadalje, u svim predmetima Ustavni sud (nakon prethodno pribavljenih očitovanja nadležnih državnih tijela) utvrdio je da su ona poduzela niz izvidnih radnji kako bi utvrdili identitet počinitelja kaznenog djela. Drugim riječima, Ustavni sud ispitao je je li istraga bila neovisna, temeljita, ažurna i djelotvorna. Pri tome je također imao u vidu da je u većini razmatranih slučajeva istraga još u tijeku, ali da se u dosadašnjem njezinu tijeku, to jest u vrijeme donošenja odluke Ustavnog suda, ne može govoriti o neučinkovitosti i neažurnosti istrage (vidi primjerice odluke broj U-III-Bi-2698/2016 i broj U-IIIBi-4690/2015). Ustavni sud također je upozorio da podnositelji svojom pasivnošću ili propustom mogu dovesti do toga da nadležna tijela više ne mogu provesti istragu (vidi odluku broj U-IIIBi-863/2019). S druge strane, u predmetima koji se odnose na povredu postupovnog aspekta članka 23. stavka 1. Ustava, odnosno članka 3. Konvencije, Ustavni sud utvrdio je povredu navedenih ustavnih prava podnositelja upravo zbog toga što su nadležna tijela propustila ispitati njihove prigovore da su bili zlostavljani od policije (vidi odluku broj U-III-6559/2010), odnosno da te navode nisu ispitali

u okviru djelotvornog ostvarivanja prava koja je država dužna osigurati na temelju članka 23. stavka 1. i članka 3. Konvencije. Ustavni sud i te je prigovore, na temelju predočenih podataka, ocijenio neosnovanima.

na način koji bi ispunio zahtjeve institucionalne i stvarne neovisnosti nadležnog tijela (vidi odluku broj U-III/19-2349/2013).

Ono što se u ovom trenutku može reći jest da se ustavnosudska praksa još uvijek stabilizira, pa dosadašnja praksa može poslužiti kao putokaz kojim će se Ustavni sud voditi u daljnjem definiranju standarda u odnosu na učinkovitu istragu kaznenih djela.

Konačno, ne smije se smetnuti s uma (iako se dosadašnja ustavnosudska praksa pretežito odnosi na /ne/učinkovitost istrage u ranim fazama kaznenog postupka) da se postupovna obveza provođenja učinkovite istrage odnosi na kazneni postupak u svim njegovim stadijima.

LITERATURA

1. Z. Đurđević, Profili Hrvatskog kaznenog zakonodavstva, Pravo na učinkovitu istragu u kaznenim predmetima: Analiza hrvatske prakse i prava, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2013, str. 105-149.
2. D. Krapac /suradnica Sanja Trgovac/, Postupak pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske, Narodne novine, Zagreb, 2014.
3. J. Omejec, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava, strasbourgški *acquis*, Novi informator, Zagreb, 2013.

Summary

EFFECTIVE INVESTIGATION STANDARDS REGARDING THE CRIMINAL PROCEEDINGS OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF THE REPUBLIC OF CROATIA

The procedural obligation to conduct effective investigation has become a principle that applies not only to the procedural stage but to the entire criminal proceedings. The Constitutional Court has taken an active role in establishing an appropriate legal remedy at the national level which enables, even prior to the exhaustion of available legal remedies, an efficient review of complaints for failure to conduct an investigation of criminal offences related to the right to life under Article 21 paragraph 1 of the Constitution (Article 2 paragraph 1 of the Convention for the Protection of Human Rights) and the prohibition of ill-treatment (torture) under Article 23 paragraph 1 of the Constitution (Article 3 of the Convention). This article provides an overview of the Constitutional Court case law on defining standards in relation to the previously stated issues.

Keywords: European Court of Human Rights, constitutional complaint, efficient criminal investigation, efficient legal remedy, right to life, ill-treatment/torture